

A I. Magyar Biodiverzitás Napok (Gyűrűfű 2006-2008) arachnológiai eredményei (Araneae)

KOVÁCS PÉTER; SZINETÁR CSABA & EICHARDT JÁNOS

Nyugat-magyarországi Egyetem Természettudományi és Műszaki Kar, Állattani Tanszék
H-9700 Szombathely, Károlyi Gáspár tér 4. Hungary, e-mail: szcsaba@ttmk.nyme.hu

KOVÁCS, P.; SZINETÁR, Cs., EICHARDT, J.: *Evaluation of spider (Araneae) species collected during the 1st Hungarian Biodiversity Days at Gyűrűfű (2006-2008) in South-Hungary.*

Abstract: During the 6 days (2 days yearly) of this project the three authors collected 143 spider species from the area of Gyűrűfű village, from about 1 km² area. These 143 spider species correspond to about 20% of the total spider species known in Hungary. Out of these 143 species 2 species were found to be new for the Hungarian fauna: *Sintula corniger* (Blackwall, 1856), *Zora paralella* Simon, 1878. This report will also discuss the dominance and disturbance tolerance categories of spider species native in Hungary. In addition some rare species will be introduced in details.

Keywords: biodiversity of spiders, disturbance tolerance, hand-held suction sampler, D-vac

Bevezetés

2006 tavaszán első ízben, majd 2007-ben és 2008-ban is megrendezésre kerültek a Magyar Biodiverzitás Napok a Dél-Zselicben megbúvó apró falucska, Gyűrűfű területén. A rendezvény 2006 májusában a Biológiai Sokféleség világnapja alkalmából valósult meg első ízben a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, illetve a Gyűrűfű Egyesület közös szervezésében. A mostanra a világ számos országában megrendezésre kerülő szakmai esemény elindítója és ötletgazdája E. O. Wilson és P. Alden zoológusok voltak, akik 1998-ban a Massachusetts állambeli Walden-tó környékén szervezték meg első ízben egy népes kutatógárda közreműködésével a 24 óráig tartó kutatási programot. Az elsődleges céljuk a figyelem felkeltése volt a biológiai sokféleség, illetve annak veszélyeztetettsége iránt. A megvalósítás lényege, hogy a lehető legrövidebb idő alatt (általában 1 nap) a lehető legtöbb növény és állatfaj kerüljön kimutatásra egy meghatározott területegységről (általában 1 km²-ről). Általános tapasztalatként megállapítható, hogy a várakozást felülmúló magas fajszám kimutatására van esély a nagy létszámú specialista közreműködésével végzett gyűjtőprogramok eredményeként. A figyelemfelkeltésen és szemléletformáláson túl értékes kutatási eredmények is származnak ezekből a vizsgálatokból. Kifejezetten tudományos célzatú, rövid idejű, de egyúttal nagyráfordítású diverzitás vizsgálatokra is találunk számos példát, melyet általában egy élőlénycsoport több specialistája végez egyidejűleg (CARDOSO et al. 2008). A hazánkban megrendezett I. Magyar Biodiverzitás Nap az eredeti „mozgalomhoz” hason-

ló célokat tűzött ki maga elé. A több mint 20 kutató részvételével mintegy 30 növény- és állatcsoport specialistái a három év kitűzött napjain mérték fel a kijelölt 1 km² nagyságú területet. A három év során, eltérő időszakokban két-két nap állt a kutatók rendelkezésére. A terület kiválasztásakor a fő szempont a természetesség és a mozaikosság volt. Így eset a választás a Zselic egy festői szépségű területére, Gyűrűfüre. Az írásos emlékek szerint a falu már az 1330-as években lakott település volt. A XX. század hatvanas éveiben rohamosan elnéptelenedett, az utolsó család 1970-ben hagyta el a falut. A közelmúltban megkezdődött a település ismételt benépesülése, jelenleg nyolc család lakik a faluban. A lakosság több tekintetben megvalósítja a természettel való harmonikus együttélést, egy részük főként ökogazdálkodást folytat. A konkrét vizsgálati terület, valamint a Dél-Zselic egyaránt teljesen feltáratlan pókfaunisztikai szempontból, nem rendelkezünk korábbi gyűjteményi, illetve irodalmi adattal sem. Jelen közlemény a három év, együttesen hat gyűjtőnapja alatt összegyűjtött eredményeket mutatja be.

Vizsgálati terület és módszer

A vizsgálati terület természeti viszonyai

Gyűrűfü település természetföldrajzi szempontból, a Mecsek és Tolna-Baranyai dombvidék nagytájába, azon belül a Zselic középtájba, illetve a Dél-Zselic kistájba sorolható (MAROSI, SOMOGYI 1999). Növényföldrajzi szempontból a Dél-Dunántúl flóravidékének (*Praeillyricum*), Belső-Somogy flórajárásának (*Somogyicum*) a tagja. Éghajlatát tekintve a kistáj a mérsékelt meleg-mérsékelt nedves övezetbe tartozik. Jellemző rá az enyhe tél és a csapadékos nyár. Egész Zselic területén érződik a szubmediterrán klímahatás. Ugyanakkor a térség változatos mikrodomborzatának (völgyek, dombok futásirányának és égtáji kitettségeinek) köszönhetően a lokális, azonális hatások nagyban befolyásolják az élővilág kifejlődését. A térségben több természetvédelmi területet is találunk. Ilyen például maga a Gyűrűfü Természetvédelmi Terület is, melyet 1991-ben hoztak létre. A falu jelenleg ökofalu, melynek belterülete és közvetlen környéke egy 40 éve felhagyott kultúrtáj, ahol túlnyomóan a természetes regenerálódási folyamatok jellemzőek. A vizsgálati terület élőhelyeinek aktuális állapotfelmérése, valamint vegetáció térképe a biodiverzitás napok keretében végzett terepmunkák alapján készült el (ORTMANNÉ et al. 2009).

Módszerek

A három év során igyekeztünk minél több gyűjtési módszert alkalmazni. Így talajcsapdás, fűháló, kopogtatásos, motoros rovarszívós (D-vac) és egyeléses módszerrel történt a pókok begyűjtése. A gyűjtési időpontok évenként az alábbiak voltak: 2006. május 22-23.; 2007. június 23-24.; 2008. október 10-12. A szervezők az 1 km² nagyságú terület kijelölésekor arra törekedtek, hogy a lehető legváltozatosabb élőhelytípusok kerüljenek a vizsgálati négyzetbe. A botanikai vizsgálatok igazolták, hogy a kistáj egészéhez képest rendkívül kicsi mintavételi terület jól reprezentálja a Dél-Zselic élőhelyeinek sokféleségét (ORTMANNÉ et al. 2009). Az arachnológiai célú gyűjtések kivitelezésekor éltünk a kedvező lehetőséggel és a teljes területen, számos különböző növénytársulásban, illetve élőhelytípusban végeztük a mintavételezéseket. A Barber féle talajcsapdák a magassásosban, a gyertyános-tölgyesben, az akácokban, illetve a spontán cserjésedő területen működtek. A hálózásos és egyelő gyűjtéseket, valamint a motoros rovarszívós mintavételezést többek között a Sándor-patakot kísérő magassásosokban, a mocsárréteken, a patakmenti magaskórósokban (téli zsurlós), a forrás környezetében, a száraz

másodlagos gyepekben, a szegélytársulásokban, a spontán-cserjésedő területen, illetve az erdőben (gyertyános-tölgyes, égerliget) alkalmaztuk. A velünk párhuzamosan dolgozó kollégáktól elsősorban fűhálózással fogott állatokat kaptunk. A gyűjtési módszerek a talajcsapdázás kivételével élő állapotú példányokat eredményeztek, így a helyszínen történő válogatás során a fiatal példányokat, valamint azokat a fajokat, melyek azonosítása a válogatás során biztonsággal elvégezhető volt, csak részlegesen gyűjtöttük be, csupán bizonyító példányokat tettünk alkoholba. Ezek alapján a mintavételeink nem alkalmasak kvantitatív elemzésekre. A begyűjtött pókokat 70%-os etanolban tároltuk. A határozáshoz elsősorban NENTWIG et al. (2003); ROBERTS (1995), illetve LOKSA (1969, 1971) munkáit használtuk fel. A fajok korábbi adatait a hazai faunalista alapján vettük figyelembe (SAMU, SZINETÁR 1999). A fajok hazai gyakorisági kategóriáit a taxonómiai törzsadattár szerint alkalmaztuk (SZINETÁR 2001-2005). A fajok nevezéktanát a pókok világcatalógusának 2009. januári változata alapján alkalmaztuk (PLATNICK 2009).

Eredmények és értékelésük

A három év összesen hat gyűjtési napján, együttesen 143 faji szinten determinálható pókfajt gyűjtöttünk a vizsgálati területen. Ez a hazai pókfauna mintegy 20%-át jelenti (SAMU, SZINETÁR 1999). A módszertani fejezetben említett okokból az adataink kvantitatív elemzésekre nem alkalmasak. Az egyedszámokat csak a ritka, faunisztikai szempontból kiemelésre érdemes fajok esetében közöljük. Az 1. táblázatban szerepelnek a faji szinten determinált pókok, ezek néhány kivétellel azok a fajok, melyekből ivarérett példányokat is fogtunk. Néhány kizárólag fiatal példányokkal képviselt faj esetében is lehetséges a faji szintű determinálás, ezeket is felvettük a listába (*Argiope bruennichi*, *Cyclosa conica*, *Cyclosa oculata*, *Mangora acalypha*, *Pisaura mirabilis*, *Ballus chalybeius*, *Phintella castrisiana*). Az 1. táblázatban jelöltük, hogy a faj mely évben, illetve években, valamint milyen gyűjtési módszerrel került befogásra. A táblázatban megadtuk a taxonómiai törzsadattárban szereplő hazai gyakorisági kategóriákat, valamint a fajok bolygatásra vonatkozó tolerancia jellemzőit. Az eredményeink alapján megállapítható, hogy a korábban arachnológia szempontból teljesen ismeretlen terület faunája a várakozásnál is gazdagabbnak bizonyult. Az előkerült fajok hazai gyakoriságának figyelembevételére alapján: 25% (36 faj) igen gyakori, 42% (60 faj) gyakori, 17% (24 faj) mérsékelten gyakori, 10% (15 faj) ritka, 3% (4 faj) szörványos, illetve szintén 3% (4 faj) az ismeretlen gyakoriságú. Két faj esetében nem rendelkezünk korábbi publikált adattal: *Sintula corniger* (Blackwall, 1856), *Zora parallela* Simon, 1878. A táblázatban közölt fajokon kívül egy vitorlaspókfaj (*Diplocephalus* sp.) taxonómiai helyzetének tisztázása a kézirat benyújtásakor még folyamatban volt. Annyi egyértelműen megállapítható, hogy az egyetlen hím példánnyal képviselt faj nem tartozik a hazánk jelenlegi területéről eddig ismert fajok közé, így a faunánkra új pókfajok száma valójában három. A fajok bolygatásra vonatkozó tolerancia jellemzői alapján az előkerült fajok 34 %-ára (49 faj) jellemző, hogy bolygatást legfeljebb kismértékben toleráló, természetes élőhelyekre jellemző pók. Az előkerült fajok 44%-a (63 faj) közepesen zavarást tűrő, a természetes és másodlagos élőhelyekre egyaránt jellemző fajok. A kimutatott fajok 21%-a (31 faj) esetében beszélhetünk tipikus bolygatást tűrő fajról, melyek agrárterületekre, egyéb másodlagos élőhelyekre jellemzőek. Ezek egy része a gyakran változó, természetes perturbációs hatásokkal jellemezhető élőhelyek pókja. Ilyenek például az ingadozó vízállapotú, részleges vagy nyílt növényzeti borítású élőhelyek fajai (pl. *Pirata latitans*, *Pirata piraticus*). Így ez utóbbiak jelen élőhelyen valójában nem az antropogén

bolygatást jelzik. A természetes és természetközeli élőhelyekre jellemző fajok magas aránya alapján megállapítható, hogy a vizsgálati terület kifejezetten jó természetességet mutat, továbbá az országosan ritka fajok aránya is jelentős.

1. táblázat: Gyűrűfű területéről kimutatott pókfajok (2006-2008)

Cm: Gyűjtési módszerek: PT: talajscapda, D-vac: motoros szívó, SN: fűhálózás, BT: kopogtatás, HC: egyelés. **FR:** gyakoriság: 0: ismeretlen gyakoriságú, 1: igen gyakori, 2: gyakori, 3: mérsékelten gyakori, 4: ritka, 5: szórványosan előforduló. **DT.:** Bolygatás tolerancia, **RI:** természetes élőhelyekre jellemző, bolygatást csak kismértékben elviselő fajok, **R:** természetes és másodlagos élőhelyekre egyaránt jellemző, közepesen zavarást tűrő fajok, **E:** bolygatást jól tűrő fajok, melyek túlnyomórészt, vagy kizárólagosan másodlagos élőhelyekre (szántóföldekre, urbanizált területekre) jellemzőek.

Table 1. Spider species collected in the Gyűrűfű area (2006-2008)

Cm (collecting methods): PT: pitfall trap; D-vac: hand-held suction sampler; SN: sweeping net; BT: beating net; HC: hand collecting. **FR: frequency:** 0: unknown; 1: very frequent; 2: frequent; 3: moderately frequent; 4: rare, 5: occasional. **DT: Disturbance tolerance: Disturbance tolerance categories (after Buchar 1992, modified):** RI: typical of natural habitats, small tolerance to disturbance; **R:** typical of both natural and secondary habitats, intermediate tolerance to disturbance; **E:** well tolerates disturbance, typical of strongly disturbed, secondary habitats arable fields, urban areas)

Család/Fajok	2006	2007	2008	Fr	DT
	Cm	Cm	Cm		
Atypidae-Torzpókók					
<i>Atypus piceus</i> (Sulzer, 1776) /védtett faj/	-	PT	HC	3	RI
Dysderidae-Folytópókók					
<i>Harpactea saeva</i> (Herman, 1879)	PT	-	-	5	RI
Mimetidae-Bütyköspókók					
<i>Ero aphana</i> (Walckenaer, 1802)	PT	-	-	2	RI
<i>Ero cambridgei</i> Kulczynski, 1911	-	D-vac	-	4	R
<i>Ero furcata</i> (Villers, 1789)	-	-	D-vac	3	R
Theridiidae-Törpepókók					
<i>Crustulina guttata</i> (Wider, 1834)	-	D-vac	-	3	R
<i>Dipoena coracina</i> (C.L. Koch, 1837)	-	D-vac	-	3	RI
<i>Enoplognatha ovata</i> (Clerck, 1757)	-	ST	-	1	R
<i>Episinus truncatus</i> Latreille, 1809	-	D-vac	-	2	RI
<i>Euryopis flavomaculata</i> (C.L. Koch, 1836)	-	SN	D-vac	2	R
<i>Lasaeola tristis</i> (Hahn, 1833)	-	D-vac	-	4	R
<i>Neottiura bimaculata</i> (Linnaeus, 1767)	-	D-vac	-	1	E
<i>Neottiura suaveolens</i> (Simon, 1879)	SN	D-vac	-	3	RI
<i>Platnickina tinctoria</i> (Walckenaer, 1802)	SN	D-vac	-	1	R
<i>Rugathodes instabilis</i> O.P.-Cambridge, 1871	-	D-vac	-	4	RI
<i>Theridion hemerobius</i> Simon, 1914	-	D-vac	-	4	RI
<i>Theridion pinastris</i> L. Koch, 1872	SN	-	-	2	R
<i>Theridion varians</i> Hahn, 1833	SN	-	-	1	E
Theridiosomatidae-Törpe-keresztspókók					
<i>Theridiosoma gemmosum</i> (L. Koch, 1877)	-	D-vac	D-vac	5	RI
Mysmenidae- Gömbhálópókók					
<i>Mysmenella jobi</i> (Kraus, 1967)	-	D-vac	D-vac	5	R
Linyphiidae-Vitorlásópókók					
<i>Bathypantes gracilis</i> (Blackwall, 1841)	-	D-vac	-	2	R
<i>Bathypantes similis</i> Kulczynski, 1894	-	D-vac	-	1	RI
<i>Bathypantes nigrinus</i> (Westring, 1851)	-	-	D-vac	2	R
<i>Centromerus sylvaticus</i> (Blackwall, 1841)	-	-	D-vac	1	E
<i>Ceratinella brevipes</i> (Westring, 1851)	ST	-	-	2	RI
<i>Ceratinella brevis</i> (Wider, 1834)	-	-	D-vac	2	R
<i>Ceratinella major</i> Kulczynski, 1894	SN	-	-	3	RI

<i>Dicymbium nigrum</i> (Blackwall, 1834)	-	D-vac	D-vac	2	E
<i>Diplostyla concolor</i> (Wider, 1834)	ST	-	D-vac	1	E
<i>Entelecara acuminata</i> (Wider, 1834)	-	D-vac	-	1	R
<i>Erigone dentipalpis</i> (Wider, 1834)	-	D-vac	-	1	E
<i>Frontinellina frutetorum</i> (C.L. Koch, 1834)	SN	-	-	2	RI
<i>Gnathonarium dentatum</i> (Wider, 1834)	-	D-vac	D-vac	2	R
<i>Gongylidiellum latebricola</i> (O.P.-Cambridge, 1871)	SN	-	-	4	R
<i>Hylyphantes nigrinus</i> (Simon, 1881)	SN	-	-	5	RI
<i>Linyphia hortensis</i> Sundevall, 1830	-	-	D-vac	2	R
<i>Meioneta mollis</i> (O.P.-Cambridge, 1871)	-	D-vac	D-vac	3	RI
<i>Metopobactrus prominulus</i> (O.P.-Cambridge, 1872)	-	-	D-vac	4	RI
<i>Micrargus herbigradus</i> (Blackwall, 1854)	-	-	D-vac	2	R
<i>Microneta viaria</i> (Blackwall, 1841)	-	-	D-vac	2	R
<i>Neriere clathrata</i> (Sundevall, 1830)	SN	-	D-vac	2	R
<i>Neriere radiata</i> (Walckenaer, 1841)	SN	-	-	2	R
<i>Oedothorax apicatus</i> (Blackwall, 1850)	PT	-	-	1	E
<i>Saloca dicerus</i> (O.P.-Cambridge, 1871)	-	-	D-vac	4	RI
<i>Sintula corniger</i> (Blackwall, 1856)	-	-	D-vac	4	RI
<i>Syedra gracilis</i> (Menge, 1869)	-	D-vac	D-vac	3	RI
<i>Tapinocyba insecta</i> (L. Koch, 1869)	-	-	D-vac	2	R
<i>Tenuiphantes flavipes</i> (Blackwall, 1854)	-	-	D-vac	1	R
Tetragnathidae-Állaspókok					
<i>Metellina segmentata</i> (Clerck, 1757)	-	-	D-vac	1	E
<i>Pachygnatha clercki</i> Sundevall, 1823	PT	D-vac	-	2	E
<i>Pachygnatha degeeri</i> Sundevall, 1830	-	-	D-vac	1	E
<i>Pachygnatha listeri</i> Sundevall, 1830	-	-	D-vac	2	R
<i>Tetragnatha extensa</i> (Linnaeus, 1758)	SN	SN	-	1	R
<i>Tetragnatha montana</i> Simon, 1874	SN	D-vac	-	2	R
Araneidae-Keresztespókok					
<i>Agalenatea redii</i> (Scopoli, 1763)	SN	-	-	1	RI
<i>Araniella cucurbitina</i> (Clerck, 1757)	SN	-	-	1	E
<i>Argiope bruennichi</i> (Scopoli, 1772)	-	D-vac	-	2	R
<i>Cercidia prominens</i> (Westring, 1851)	-	D-vac	D-vac	3	RI
<i>Cyclosa conica</i> (Pallas, 1772)	SN	-	D-vac	2	R
<i>Cyclosa oculata</i> (Walckenaer, 1802)	SN	D-vac	-	4	RI
<i>Gibbaranea bituberculata</i> (Walckenaer, 1802)	SN	D-vac	-	2	RI
<i>Hypsosinga heri</i> (Hahn, 1831)	SN	-	-	2	RI
<i>Hypsosinga sanguinea</i> (C.L. Koch, 1844)	SN	-	-	3	R
<i>Mangora acalypha</i> (Walckenaer, 1802)	BT/SN	D-vac	D-vac	1	E
<i>Singa hamata</i> (Clerck, 1757)	SN	-	-	1	R
<i>Singa nitidula</i> C.L. Koch, 1844	SN	-	-	2	R
<i>Zilla diodia</i> (Walckenaer, 1802)	SN	-	-	2	RI
Lycosidae-Farkaspókok					
<i>Alopecosa accentuata</i> (Latreille, 1817)	-	D-vac	-	2	R
<i>Alopecosa pulverulenta</i> (Clerck, 1757)	PT	-	-	2	E
<i>Aulonia albimana</i> (Walckenaer, 1805)	SN	D-vac	D-vac	1	R
<i>Hogna radiata</i> (Latreille, 1819)	-	-	D-vac	3	R
<i>Pardosa alacris</i> (C. L. Koch, 1833)	ST	-	-	1	R
<i>Pardosa amentata</i> (Clerck, 1757)	SN	PT	-	2	E
<i>Pardosa hortensis</i> (Thorell, 1872)	-	D-vac	-	1	E
<i>Pardosa prativaga</i> (L. Koch, 1870)	-	D-vac	-	2	E
<i>Pardosa riparia</i> (C.L. Koch, 1833)	SN/PT	D-vac	-	3	RI
<i>Pirata hygrophilus</i> Thorell, 1872	PT	D-vac	-	1	R
<i>Pirata latitans</i> (Blackwall, 1841)	-	D-vac	-	2	E
<i>Pirata piraticus</i> (Clerck, 1757)	-	D-vac	-	2	E

<i>Trochosa ruricola</i> (Dee Geer, 1778)	PT	-	-	1	E
<i>Trochosa terricola</i> Thorell, 1856	PT	PT	-	1	E
Pisauridae-Csodáspókok					
<i>Dolomedes fimbriatus</i> (Clerck, 1757) /védett faj/	SN	D-vac	-	3	R
<i>Pisaura mirabilis</i> (Clerck, 1757)	SN	SN	D-vac	1	E
Oxyopidae-Hűzpókok					
<i>Oxyopes lineatus</i> Latreille, 1806	SN	D-vac	-	4	R
<i>Oxyopes ramosus</i> (Panzer, 1804)	SN	-	-	2	R
Zoridae -Párducspókok					
<i>Zora spinimana</i> (Sundevall, 1833)	-	D-vac	D-vac	1	R
<i>Zora paralella</i> Simon, 1878	-	D-vac	-	0	RI
Agelenidae-Zugspókok					
<i>Agelena labyrinthica</i> (Clerck, 1757)	-	D-vac	-	2	E
<i>Allagelena gracilens</i> C.L. Koch, 1841	-	D-vac	-	1	E
<i>Malthonica ferruginea</i> (Panzer, 1804)	-	-	D-vac	2	E
<i>Tegenaria campestris</i> C.L. Koch, 1834	ST	-	-	2	R
Hahnidae-Parány-zugspókok					
<i>Hahnia nava</i> (Blackwall, 1841)	-	-	D-vac	3	RI
Dictynidae-Hamvaspókok					
<i>Argenna patula</i> (Simon, 1874)	-	D-vac	-	4	RI
<i>Dictyna latens</i> (Fabricius, 1775)	SN	-	-	3	R
<i>Lathys humilis</i> (Blackwall, 1855)	SN	-	-	2	RI
<i>Nigma flavescens</i> (Walckenaer, 1830)	SN	-	-	2	R
Amaurobidae-Eretnekpókok					
<i>Eurocoelotes inermis</i> (L. Koch, 1855)	-	PT	D-vac	3	R
Miturgidae-Dajkapókok					
<i>Cheiracanthium erraticum</i> (Walckenaer, 1802)	SN	-	-	2	R
Anyphaenidae-Jegyespókok					
<i>Anyphaena accentuata</i> (Walckenaer, 1802)	SN	-	-	1	R
Liocranidae-Avarpókok					
<i>Agroeca cuprea</i> Menge, 1873	-	-	D-vac	2	R
Clubionidae-Kalüspókok					
<i>Clubiona comta</i> C.L. Koch, 1839	SN	-	-	2	RI
<i>Clubiona lutescens</i> Westring, 1851	-	D-vac	-	2	E
<i>Clubiona rosserae</i> Locket, 1953	-	D-vac	-	4	RI
<i>Clubiona terrestris</i> Westring, 1851	-	D-vac	D-vac	2	R
Gnaphosidae-Kövipókok					
<i>Trachyzelotes pedestris</i> (C.L. Koch, 1837)	PT	-	-	1	RI
Sparassidae-Hunyópókok					
<i>Micrommata virescens</i> (Clerck, 1757)	SN	D-vac	-	3	R
Philodromidae-Fürge karolópókok					
<i>Philodromus dispar</i> Walckenaer, 1826	SN	-	D-vac	2	RI
<i>Philodromus rufus</i> Walckenaer, 1826	SN	-	-	3	R
<i>Tibellus maritimus</i> (Menge, 1875)	-	D-vac	-	2	RI
<i>Tibellus oblongus</i> (Walckenaer, 1802)	SN	-	-	1	E
Thomisidae Karolópókok					
<i>Cozyptila blackwalli</i> Simon, 1875	-	SN	-	3	RI
<i>Diaea livens</i> Simon, 1876	SN	-	-	4	RI
<i>Ebrechtella tricuspidatus</i> (Fabricius, 1775)	SN	D-vac	D-vac	2	RI
<i>Heriaeus graminicola</i> (Doleschall, 1852)	-	D-vac	-	3	RI
<i>Heriaeus hirtus</i> (Latreille, 1819)	SN	D-vac	-	0	RI
<i>Misumena vatia</i> (Clerck, 1757)	SN	SN	-	2	R
<i>Ozyptila praticola</i> (C.L. Koch, 1837)	SN	PT	-	1	R
<i>Ozyptila trux</i> (Blackwall, 1846)	-	D-vac	-	2	E
<i>Pistius truncatus</i> (Pallas, 1772)	SN	-	-	2	R

<i>Runcinia grammica</i> (C.L. Koch, 1837)	-	D-vac	-	2	R
<i>Synema globosum</i> (Fabricius, 1775)	SN	SN	-	2	RI
<i>Tmarus piger</i> (Walckenaer, 1802)	SN	SN	-	2	RI
<i>Xysticus acerbus</i> Thorell, 1872	SN	-	-	2	RI
<i>Xysticus audax</i> (Schrank, 1803)	SN	-	-	3	E
<i>Xysticus cristatus</i> (Clerck, 1857)	SN	D-vac	-	2	E
<i>Xysticus erraticus</i> (Blackwall, 1834)	-	D-vac	-	2	E
<i>Xysticus kempeleni</i> Thorell, 1872	-	D-vac	-	3	R
<i>Xysticus kochi</i> Thorell, 1872	SN	-	-	1	E
<i>Xysticus lanio</i> C.L. Koch, 1835	SN	-	-	2	R
<i>Xysticus luctator</i> L. Koch, 1870	SN	-	-	0	R
<i>Xysticus striatipes</i> L. Koch, 1870	-	-	D-vac	3	RI
<i>Xysticus ulmi</i> (Hahn, 1831)	SN	SN	-	1	R
Salticidae Ugrópókok					
<i>Ballus chalybeius</i> (Walckenaer, 1802)	-	-	D-vac	2	R
<i>Euophrys frontalis</i> (Walckenaer, 1802)	-	D-vac	-	2	R
<i>Evarcha arcuata</i> (Clerck, 1757)	SN	D-vac	D-vac	1	R
<i>Heliophanus cupreus</i> (Walckenaer, 1802)	BT/SN	D-vac	-	1	R
<i>Heliophanus flavipes</i> Hahn, 1832	ST	-	-	1	RI
<i>Marpissa muscosa</i> (Clerck, 1757)	-	D-vac	-	2	R
<i>Marpissa nivoyi</i> (Lucas, 1846)	-	D-vac	-	3	RI
<i>Phintella castrisiana</i> (Grube, 1861)	SN	-	D-vac	4	RI
<i>Salticus zebraneus</i> (C.L. Koch, 1837)	BT	-	-	2	R
<i>Talavera aequipes</i> (O.P.-Cambridge, 1871)	-	D-vac	-	4	RI
<i>Talavera thorelli</i> (Kulczynski, 1891)	-	D-vac	-	0	RI

Néhány kiemelt figyelmet érdemlő faj

Atypus piceus (Sulzer, 1776) - Európai elterjedésű, hazánkban mérsékelten gyakori védett pókfaj. Egyértelműen jó természetességű, elsősorban füves élőhelyekre jellemző tárnázó életmódú faj. A hazai előfordulási adatai roppant változatos élőhelytípusokat képviselnek. Mészkö, illetve dolomit lejtősztyeppék mellett, kiszáradó láprétekről is rendelkezünk adatokkal (KOVÁCS 2003). A hímek szaporodási időszakban elhagyják tárnáikat, ekkor kerülhetnek elsősorban szem elé, illetve a talajcsapdádba. 2007 nyarán a két gyűjtési nap során több példányt is megfigyeltünk a terület több pontján, illetve ekkor gyűjtötték a szintén mindössze két napig üzemeltetett talajcsapdák is. A megfigyelt példányszám alapján feltételezhető, hogy a vizsgálati területen belül jelentős kolóniája él a fajnak, de a jellegzetes lakócsövek alapján azonosítható tárnáikat és magát a kolóniát eddig nem sikerült megtalálni a területen. Természetvédelmi szempontból indokolt volna a kolónia pontos helyének felderítése.

Mysmenella jobi (Kraus, 1967) - A gömbhálóspókok családjának egyetlen hazai képviselője. Egyike a legkisebb hazai pókfajainknak. Az ivarérett hím példányok alig érik el az 1 mm testhosszúságot. Elsősorban nádasokban, forráslápokon, nedves kaszálókon fordul elő. Gyűjtésének hatékony eszköze a motoros rovarszívó (D-vac). Egy ivarérett hím, és számos fiatal példányt fogtuk a vizsgálati terület észak-nyugati részében lévő forrás környezetében.

Metopobactrus prominulus (O.P.-Cambridge, 1872) - Holarktikus elterjedésű, ritka talajlakó vitorlaspók. Közepesen nedves, illetve nedves füves élőhelyekről ismert Közép-Európában. Hazánkból korábban csupán a Felső-Tiszavidék lápterületeinek vizsgálatára került elő (LOKSA 1981). Két nőstény példányát 2008 őszén motoros rovarszívóval fogtuk a fehérfüzekkel kísért időszakos vízfolyás medrében.

Saloca diceros (O.P.-Cambridge, 1871) - Európai elterjedésű erdőlakó faj. Közepes és jó vízellátottságú, erősen árnyékolt avarszintben él. BALOGH, LOKSA (1947) a Bakonyban,

a szerzők a közelmúltban a Nyugat-Dunántúl két pontján is gyűjtötték (Tömörd, Felsőcsatár) talajcsapdával (KOVÁCS, SZINETÁR 2006). Gyűrűfűn a gyertyános-tölgyes avarszintjében fogtuk egy hím példányát motoros rovarszívóval.

Sintula corniger (Blackwall, 1856) - Európai elterjedésű, tipikusan jó vízellátottságú természetes élőhelyekre jellemző faj. A síkvidéki területektől a szubalpin zónáig ismeretek élőhelyei. Hazánkban korábban az Őrség területén a Szőcei-lápréten fogtuk több ivarérett hím példányát (Szinetár nem publikált adat). A különleges alakú tapogatólába alapján könnyen azonosítható faj (HEIMER, NENTWIG 1995) a gyűrűfűi vizsgálati terület több pontján is előkerült 2008 őszén. Egy hím és két nőstény példányát fogtuk motoros rovarszívóval. A faj minden bizonnyal hazánkban számos további élőhelyen is él. A megfelelő gyűjtési módszerek hiánya, valamint a vizes élőhelyek alulreprezentált min-tavételezése okozhatta, hogy eddig másutt nem került elő a faj.

Zora paralella Simon, 1878 - Európai elterjedésű ritka párdücpók. Oroszországból, Finnországból, Svédországból, Hollandiából és Svájcban volt eddig ismert. Az utótestének mintázata, valamint az ivarszervének alakja alapján különíthető el a többi hazai fajtól. Egy nőstény példányát fogtuk 2007 nyarán szintén motoros rovarszívóval.

Phintella castriesiana (Grube, 1861) - Dél-európai elterjedésű, hazánkban ritka ugrópók-faj. A Duna Mohács alatti szakaszán, valamint a Dráva-mentén ismertük eddig előfordulásait (SZINETÁR 1998). 2006-ban és 2008-ban egy-egy példányát gyűjtöttük lombozatról.

Köszönetnyilvánítás

A szerzők köszönetüket fejezik ki elsőként Kovács Tibornak, aki életre hívta a hazai „Biodiverzitás Napok” intézményét. Kiemelt köszönet illeti a Fridrich családot, akik vendéglátóként és szervezőként járultak hozzá a három ízben megrendezett „Gyűrűfűi Biodiverzitás Napok” sikeréhez. Köszönetünket fejezzük ki azon kutatóknak és családtagjainknak, akik segítségünkre voltak a terepi munkákban, illetve az általuk gyűjtött pókokat rendelkezésünkre bocsájtották: Kondorossy Előd, Kutasi Csaba, Podlussányi Attila és Orosz András, K. Molnár Anna, Szinetár Borbála, Sz. Márkus Teréz.

Irodalom

- BALOGH, J., LOKSA, I. 1947: Faunistische Angaben über die Spinnen des Karpatenbeckens. II. - *Fragmenta faunistica Hungarica* 10: 26-28.
- BUCHAR, J. 1992: Kommentierte Artenliste der Spinnen Böhmens (Araneida). - *Acta Universitatis Carolinae Biologica* 36: 383-428.
- BUCHAR, J., RUŽIČKA, V. 2002: Catalogue of spiders of the Czech Republic. - Peres Publishers, Praha. pp.: 349.
- CARDOSO, P., SCHARFF, N., GASPAR, C., HENRIQUES, S.S., CARVALHO, R., CASTRO, P.H., SCHMIDT, J.B., SILVA, I., SZÜTS, T., CASTRO, A. & CRESPO, L.C. 2008. Rapid biodiversity assessment of spiders (Araneae) using semi-quantitative sampling: a case study in a Mediterranean forest. - *Insect Conservation and Diversity*. 1(2): 71-84.
- HEIMER, S., NENTWIG, W. 1995: Spinnen Mitteleuropas. - Verlag Paul Parey, Berlin und Hamburg, 543 pp.
- KOVÁCS G. 2003: Magyarország védett pókfajai és természetvédelmi kezelésük lehetséges alternatívái. Szegedi Tudomány Egyetem és Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, Szakdolgozat p. 19-21. Kovács G. Szakdolgozat, pp. 19-21.
- KOVÁCS P., SZINETÁR CS. 2006: Újabb adatok a Tömördi Madárvárta talajlakó pókfaunájához III. Cinege. - *Vasi Madártani Értesítő* 11: 40-43.
- LOKSA I. 1969: Pókok I. Araneae I. Fauna Hungariae 97. - Akadémiai Kiadó, Budapest, 133pp.
- LOKSA I. 1972: Pókok II. Araneae II. fauna Hungariae 109. - Akadémiai Kiadó, Budapest, 112 pp.
- LOKSA, I. 1981: Die Bodenspinnen zweier Torfmoore im Oberen Theiss-Gebiet Ungarns. - *Opuscula Zoologica*. 17-18: 91-106.
- MAROSI S., SOMOGYI S. (szerk.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere II. MTA. Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest.
- NENTWIG, W., HÄNGGI, A., KROFF, C., BLICK, T. 2003: Spinnen Mitteleuropas (central European Spiders. - An internet identification key. <http://www.araneae.inideb.ch> Version: 8.12.2003.
- ORTMANNÉ AJKAI A., FRIDRICH Á. ÉS MORSCHAUSER T. 2009: Gyűrűfű környékének tájhasználat és élőhelyei. - *Natura Somogyiensis* 13:
- PLATNICK, N. I. 2009: The world spider catalog, version 9.5 American Museum of Natural History. - <http://research.amnh.org/entomology/spiders/catalog/index.html>.
- ROBERTS, M. J. 1995: Spiders of Britain and Northern Europe. - Harper Collins Publishers, London. 383 pp.
- SAMU F., SZINETÁR CS. 1999: Bibliografic check list of the Hungarian spider. - *Bulletin of the British Arachnological Society* 11(5): 161-184.
- SZINETÁR CS. 2001-2005: Magyarország pókfaunájának (Araneae) taxonómiai törzsadattára. - HNP Igazgatóság, Természetvédelmi Információs Központ, Kézirat. pp. 32.
- SZINETÁR CS. 1998: A Dráva-mente pókfauna (Araneae) kutatásának faunisztikai eredményei. - *Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat* 9: 97-110.

